

UTRIKESUTSKOTTETS BETÄNKANDE 17/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i och tillämpning av konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 17 oktober 2006 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i och tillämpning av konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring (RP 184/2006 rd) till utrikesutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Kaija Suvanto och utrikessekreterare Jani Raappana, utrikesministeriet
- direktör Paula Vanninen, Verifikationsinstitutet för konventionen mot kemiska vapen, VERIFIN.

Samband med andra handlingar

Utrikesutskottet har i samband med detta behandlat även USP 36/2006 rd — Statsrådets redogörelse om handlingsplanen för Finlands deltagande i programmet Globalt partnerskap.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en ändring av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i och tillämpning av konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring.

Syftet med ändringarna är att lagstiftningen om konventionen ska motsvara de krav som den nya grundlagen ställer på författningshierarkin och på tryggheten av förutsättningarna för god förvaltning och näringsfrihet. Därför föreslås det att bestämmelserna om import och export av kemikalier som omfattas av konventionen och be-

stämmelserna om tillståndsförfarandet och deklarationsskyldigheten för verksamhetsidkare beträffande vissa kemikalier som omfattas av konventionen ska preciseras och flyttas över från ikraftträdandeförordningen till lagen. På motsvarande sätt föreslås att bestämmelser om den nationella myndigheten överförs till lagen från utrikesministeriets beslut om konventionen.

I detta sammanhang uppdateras också bestämmelserna om exportkontroll, särskilt av den anledningen att exportkontrollen av produkter med dubbel användning har överförts från han-

dels- och industriministeriet till utrikesministeriet 2003.

Dessutom föreslås smärre innehållsmässiga ändringar i lagen för att lagstiftningen ska stödja ett effektivt genomförande av konventionen i

Finland. De föreslagna ändringarna gäller verksamhetsidkarnas deklarationsskyldighet samt importbegränsningar och exportkrav i fråga om vissa kemikalier som omfattas av konventionen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Lagen och förordningen om ikraftsättande av konventionen om förbud mot kemiska vapen stiftades innan grundlagen trädde i kraft. Syftet med propositionen är att lagstiftningen om konventionen ska motsvara de krav som grundlagen ställer på författningshierarkin och på tryggheten av förutsättningarna för god förvaltning och näringsfrihet. Totalrevideringen går ut på att till lagnivå lyfta upp bestämmelserna om tillståndsförfarandet och verksamhetsidkarnas deklarationsskyldighet i fråga om vissa kemikalier som omfattas av konventionen liksom också bestämmelserna om export och import av kemikalier som omfattas av konventionen. Bestämmelserna om tillståndsförfarande och förutsättningarna för tillstånd preciseras enligt de i konventionen fastställda begränsningarna för tillståndspliktig användning av kemikalier. Bemyndigandet att utfärda förordning är inte klart avgränsat i ikraftsättandelagen på det sätt som grundlagen förutsätter och därför föreslår regeringen att det ändras.

Samtidigt uppdateras bestämmelserna om exportkontroll, särskilt av den anledningen att exportkontrollen av produkter med dubbel användning har överförs från handels- och industriministeriet till utrikesministeriet 2003. Dessutom föreslås vissa preciseringar i ikraftsättandelagen. Dessa föranleds av kraven på ett effektivt genomförande av bestämmelserna i konventionen om förbud mot kemiska vapen. Enligt propositionen kan grundlagen anses förutsätta en lagfast definition av de uppgifter och befogenheter som den nationella myndigheten (Verifika-

tionsinstitutet för konventionen mot kemiska vapen, VERIFIN) har enligt konventionen.

Utrikesutskottet anser att reformen är motiverad. Det är viktigt att ändra lagstiftningen om exportkontroll i enlighet med konventionen för att effektivisera den nationella verkställigheten av konventionen. Inom Organisationen för förbud mot kemiska vapen anses den finska lagstiftningen om konventionen vara ett gott exempel på nationellt genomförande. Organisationen använder ofta Finland som modell vid beredningen av nationell lagstiftning i andra konventionsstater. Även med hänsyn till detta bör lagstiftningen uppdateras. Det är bra att den nationella myndigheten VERIFIN hos oss tar fram metoder för att upptäcka kemiska stridsmedel och ordnar utbildning för motsvarande myndigheter i u-länderna för att effektivt sätta konventionen i kraft.

Begränsningarna och tillståndsplikten i relation till näringsfriheten

Enligt sin tolkningspraxis har grundlagsutskottet (t.ex. GrUU 28/2001 rd, GrUU 33/2005 rd) sett näringsfriheten som en huvudregel men ansett att den i undantagsfall kan begränsas. Då måste begränsningarna skrivas in i en lag som uppfyller de generella villkoren för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna. De lagfasta begränsningarna av näringsfriheten ska vara exakta och noga avgränsade. Dessutom ska begränsningarnas essentiella innebörd framgå av lagen, t.ex. hur omfattande begränsningarna är och vilka villkor som gäller för dem.

Ett effektivt genomförande av konventionen och hänsyn till den nationella säkerheten förutsätter enligt propositionen en noggrann begränsning av näringsfriheten genom tillståndsförfa-

rande och begränsningar av export och import. Dessutom är förutsättningarna för återkallande av ett tillstånd kopplade samman med att väsentligt oriktiga uppgifter lämnats och att det inträffat allvarliga förseelser eller försummelser eller att en eventuell varning till näringsidkaren inte lett till att bristerna i verksamheten avhjälpes. Enligt utredning till utskottet har de nya krav som gäller verksamhetsidkare inga betydande konsekvenser för förutsättningarna för vare sig företagens affärsverksamhet eller forskningen i kemiska vetenskaper.

Propositionens konsekvenser

Ändringarna i lagstiftningen angående konventionen om förbud mot kemiska vapen har inga betydande konsekvenser. Förslaget saknar ekonomiska verkningar. Enligt utredning till utskottet kan det inte heller anses att förslaget har några betydande konsekvenser för myndigheternas verksamhet eftersom den nationella myndighetens uppgifter redan tidigare definierats och ändringarna angående ansvarsfördelningen mellan myndigheterna redan tillämpats i praktiken i samband med ändringen av lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning. Det är inte meningen att Verifikationsinstitutets uppgifter ändras till följd av att de skrivs in i lagen.

Skärpningen av bestämmelserna om exportkontroll angående icke-konventionsstater får i praktiken små konsekvenser redan av den anledningen att det numera endast är 14 stater som inte omfattas av konventionen, bl.a. Egypten, Syrien och Nordkorea.

Enligt konventionen är det förbjudet att utveckla, producera, använda och lagra kemiska vapen. De stater som har sådana stridsmedel

skulle börja förstöra sina lager senast två år efter att konventionen trätt i kraft. Lagren ska vara förstörda senast 2012. Ryssland, Förenta staterna, Indien, Libyen, Albanien och Sydkorea finns bland de stater som meddelat att de har kemiska vapen. Av alla anmälda lager finns mer än 90 procent i Ryssland och Förenta staterna. Båda länderna har anhallit om en förlängd tid för förstörelsen fram till 2012. Enligt utredning kommer den här tidsfristen att vara svår att följa, för i november 2006 hade Ryssland förstört bara ca 7 procent av sina lager och Förenta staterna 41 procent. Det innebär att hela konventionens trovärdighet sätts på prov. Utskottet påpekar här att förstörelsen av de kemiska vapnen i enlighet med konventionen senast 2012, också i Ryssland, utgör ett viktigt element i begränsningen av massförstörelsevapen och förbättrar säkerheten även i Finlands närområden. Därför är det bra att vi fortsättningsvis stödjer programmet för globalt partnerskap (USP 36/2006 rd) som syftar till att förebygga spridningen av massförstörelsevapen och främja nedrustningen. Programmet stödjer för sin del Finlands mål för vapenkontrollen och ingår i det transatlantiska samarbetet och samarbetet med Ryssland.

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning anser utskottet att propositionen är behövlig och motiverad. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår utrikesutskottet

att lagförslaget godkänns utan ändringar.

UtUB 17/2006 rd — RP 184/2006 rd

Helsingfors den 31 januari 2007

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Liisa Jaakonsaari /sd
vordf. Mari Kiviniemi /cent
medl. Ulla Anttila /gröna
Jörn Donner /sv
Antero Kekkonen /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Katri Komi /cent
Johannes Koskinen /sd
Eero Lankia /cent

Suvi Lindén /saml
Petri Neittaanmäki /cent
Kalevi Olin /sd
Maija Perho /saml
Aulis Ranta-Muotio /cent
Suvi-Anne Siimes /vänst
Jari Vilén /saml
Ben Zyskowicz /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Raili Lahnalampi.